8.10.2026

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Asia: HE 175/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027

Valtion vuoden 2027 talousarvioesityksessä hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoitus kasvaa n. 0,36 mrd euroa eli 1,3 % ja on muutoksen jälkeen noin 27,5 mrd. euroa. Hyvinvointialueiden vuoden 2026 rahoituspäätöksiin verrattuna palvelutarpeen kasvu nostaa rahoitusta 193 milj. euroa ja kustannustason muutos 743 milj. euroa. Pääministeri Orpon hallituksen linjaamien tehtävämuutoksien arvioidaan vähentävän rahoitusta 185 milj. euroa. Rahoituksen jälkikäteistarkistus pienentää rahoitusta 426 milj. euroa vuoden 2025 alueiden tilinpäätösten ylijäämän vuoksi. Siirtymätasausten muutosten vaikutus on 10 milj. euroa.

Satakunnan hyvinvointialue katsoo, että hallituksen esitys valtion talousarvioksi ja hyvinvointialueiden rahoitukseksi kiristää edelleen merkittävästi hyvinvointialueiden rahoitusta. Rahoitukseen on kohdennettu suoria valtiontalouden säästötoimia ilman vastaavia tarkasteluja hyvinvointialueiden tehtäviin ja velvoitteisiin. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että palvelutarpeen kasvun kustannuksista huomioidaan vain 60 %. Rahoituslain muutoksen kautta toteutettu muutoksen vaikutus kumuloituu vuosittain ja muodostaa selkeän riskin rahoituksen riittävyydestä hyvinvointialueilla.

Tehtävämuutoksilla vähennetään alueiden rahoitusta noin 185 miljoonaa euroa. Tehtävämuutoksilla leikataan hyvinvointialueiden valtionrahoitusta etukäteen. Leikkaus kohdennetaan koko maan tason rahoitukseen asiaa koskevan vaikutusarvion perusteella. Hyvinvointialueiden valtionrahoitus taas kohdennetaan alueille rahoituslain mukaisin kriteerein, jolloin muutosten vaikutukset eivät kohdennu alueille tehtävälainsäädännön vaikutusarvion mukaisesti tai suhteessa. Tämä on omiaan muodostamaan aluekohtaisia rahoitusvajeita. Tehtävämuutostenkin toteutuneita taloudellisia vaikutuksia tulisi arvioida vaikutusarviointien parantamiseksi. Seurantaa tulisi tehdä jälkikäteen myös siksi, että hyvinvointialuekohtaiseen rahoituksen riittävyyden arviointiin ei ole riittäviä arviointiperusteita.

Hintojen arvioidaan kasvavan noin 3 % vuodessa ja palvelutarpeen arvioidaan kasvattavan menoja keskimäärin 0,9 % esimerkiksi ikääntymisen myötä. Niukka valtionrahoituksen kehitys edellyttää merkittävästi sopeutustoimia hyvinvointialueilta ja hyvinvointialueiden velvoitteita tulisi edelleen keventää ja vähentää normiohjausta.

Hyvinvointialuelainsäädännön lähtökohtana on, että hyvinvointialueet sopeuttavat menokehityksensä valtion rahoituksen asettamiin puitteisiin. Valtiovarainministeriön viimeisimmän rahoituslaskelman mukaan hyvinvointialueiden yleiskatteisen koko maan rahoituksen 1,3 % kasvu kohdentuu hyvinvointialueille epätasaisesti. Rahoituksen hyvinvointialuekohtainen muutos vuodesta 2026 vaihtelee hyvinvointialueiden välillä 0,0 % - 4,3 %. Viiden hyvinvointialueen osalta rahoitus säilyy vuoden 2026 tasossa ja lähes kaikilla rahoituksen kasvu jää alle kustannusten hintapaineen ja palvelutarpeen kasvun. Satakunnan hyvinvointialue kuuluu ns. nollakasvun alueisiin ja ilman vähimmäistasoa koskevaa tasausta alueen rahoitus olisi vähentynyt vuoteen 2026 verrattuna. Rahoituksen muutos ei kohtele hyvinvointialueita tasa-arvoisesti, rahoituksen suhteen nollakasvun hyvinvointialueet, joutuvat sopeuttamaan toimintaansa.

Satakunnan hyvinvointialue näkee, että tilanne muodostaa merkittävän riskin aluekohtaiselle lisärahoitustarpeelle ja vaikeuttaa alijäämien kattamista mahdollisen lisäajan puitteissa. Rahoituksen uudistus tulisi toteuttaa ja sen tulisi painottaa demografisia tekijöitä.

Asiakasmaksut

Tehtävämuutoksissa painopisteenä on asiakasmaksujen korottaminen (88 milj. euroa), mikä on lähes puolet tehtävämuutosten aiheuttamasta rahoituksen heikentymisestä.

Satakunnan hyvinvointialueen mielestä on merkittävä riski, etteivät hyvinvointialueet pysty kerryttämään valtionrahoituksen leikkausta vastaavaa asiakasmaksutuloa ja se on omiaan muodostamaan hyvinvointialueille rahoitusvajetta. Asiakasmaksukorotuksia on tehty peräkkäisinä vuosina, asiakasmaksut kasaantuvat pitkälti samoille asiakasryhmille, näillä asiakkailla on kasvavia maksuvaikeuksia ja alueilta jää asiakasmaksuja saamatta joko maksuhuojennusten, maksukaton täyttymisen tai kasvavien luottotappioiden seurauksena. Tämä lisää alueiden haastetta kerryttää asiakasmaksutuloja rahoitusleikkausta vastaavaa määrää.

Osa alueista ei korota asiakasmaksuja asetuksen sallimiin maksimitaksoihin, mutta osalla alueista tällaista taloudellista mahdollisuutta ei ole. Tämä lisää alueiden välistä eriarvoisuutta, joten asiakasmaksujen säätämistä kiinteinä maksuina tulisi vakavasti pohtia.

Satakunnan hyvinvointialue

Tero Mäkiranta, hyvinvointialuejohtaja

(lausunnon valmistelija: Jyrki Vatanen, talousjohtaja)